

21+ toets Mens & Maatschappij 2024 – 2025

Zaterdag 8 februari - 2025
08:00 – 10:00

Toetsvragen

- Tijdsduur: 120 minuten
- Docenten: Marisa Tromp, Mirscha Winterdal & Kees de Jong
- Hulpmiddelen: blauwe of zwarte pen, rekenmachine, & woordenboek
- Leerstof:
- *Afval, een kostbare zaak
 - *Caribisch denkboek 4 en 5 mei
 - *Het Basisschoolboek, hoofdstuk 7 en 8
- Aandachtspunten:
- Grafische rekenmachine niet toegestaan
 - Lenen van andermans spullen niet toegestaan
 - Controleer je antwoorden als je tijd over hebt

Deze toets bestaat uit 34 open en meerkeuzevragen.

Voor deze toets zijn maximaal 75 punten te behalen.

De cesuur ligt bij 42 punten.

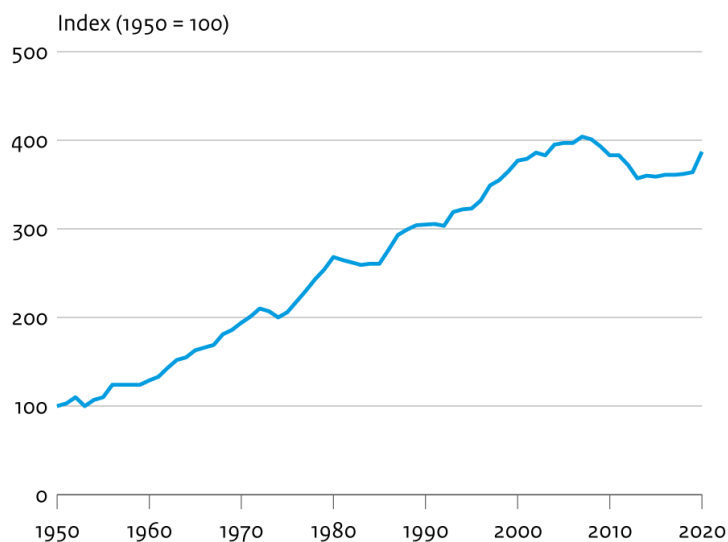
Deze toets bestaat uit 11 bladzijden.

Bij deze toets hoort één (1) antwoordblad.

Afval, een kostbare zaak AARDRIJKSKUNDE & ECONOMIE

1p 1

Huishoudelijk afval per inwoner

Bron: CBS

CBS/jul21
www.clo.nl/nl014432

Fig. 1

Deze grafiek over huishoudelijk afval laat zien dat:

- A er in 1990 drie keer zoveel inwoners waren dan in 1950.
- B in 1950 de bevolking 100 kilo afval per jaar produceerden.
- C hoe meer inwoners er zijn, hoe meer afval er geproduceerd wordt.
- D in 2020 per inwoner bijna vier keer zoveel huishoudelijk afval is dan in 1950.

1p 2

“Aruba, already a pioneer in environmental conservation, took a bold step in 2020 with the implementation of a comprehensive ban on single-use plastics. This ban, a result of forward-thinking legislation, prohibits the import, sale, and use of many disposable plastic products. The list includes plastic bags, plates, cups, straws, stirrers, cutlery, and takeaway containers made of plastic or styrofoam.”
(arubapapers.com)

Wat valt er nog meer onder het verbod van 2020?

- A. Kunststof zonnebrillen
- B. Plastic confetti en ballonnen
- C. Plastic flesjes water
- D. Zonnebrandcrème

- 1p 3 Je ecologische voetafdruk is simpel gezegd de oppervlakte aarde die jij nodig hebt om te kunnen leven. Hoe kleiner je ecologische voetafdruk, hoe minder schade je aanricht aan het milieu. Uit verschillende onderzoeken blijkt dat de natuur voldoende ruimte krijgt om zichzelf te herstellen als iedereen gemiddeld een voetafdruk zou hebben van 1.8 hectare. Dat zijn ongeveer 3 voetbalvelden.

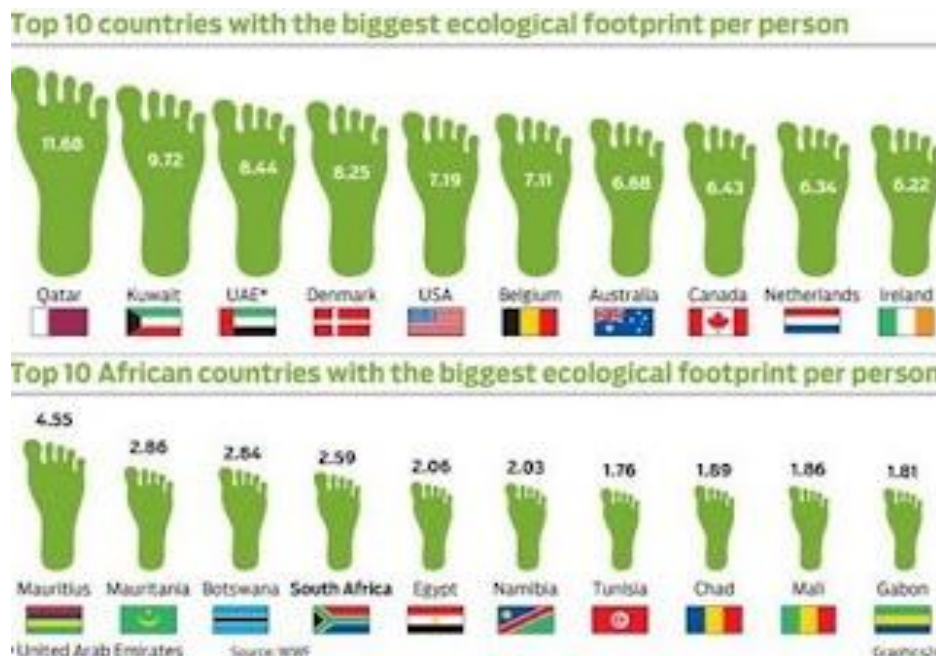

Fig. 2

Deze afbeelding met de grootte van de ecologische voetafdrukken van verschillende landen laat zien dat:

- A. In Afrika liggen vooral kleine landen.
- B. De mensen in Afrika hebben minder nodig dan elders in de wereld.
- C. Mensen in rijke landen hebben meer schade aan het milieu dan mensen in Afrika.
- D. Hoe groter een land is, hoe meer schade aan het milieu wordt aangericht.

- 1p 4 **Het materiaal dat het meest voorkomt in ons afval is:**

- A. Etensresten
- B. Glas
- C. Metaal
- D. Papier en karton

- 2p 5 **Beschrijf in je eigen woorden wat we verstaan onder afbreekbaar afval en geef twee (2) voorbeelden van afbreekbaar afval.**

- 3p 6 De productie van afval heeft ook te maken de groei van de bevolking en de levensstandaard (welvaartspeil) van een land.
Leg het verband uit tussen de productie van afval, bevolkingsgroei en de levensstandaard van een land.
- 2p 7 Er was vroeger, zeg maar 75 jaar geleden, veel minder afval op Aruba was dan nu.
Noem vier (4) redenen waarom er 75 jaar geleden minder afval op Aruba was nu.
- 4p 8 Het gedrag van de mensen (het consumentengedrag) is ook van invloed op de productie van huishoudelijk afval.
Leg in je eigen woorden uit hoe consumentengedrag zowel kan leiden tot meer of minder huishoudelijk afval.
- 3p 9 In 'Afval een kostbare zaak' worden verschillende redenen gegeven waarom afval op Aruba een probleem is.
Beschrijf met gebruik van twee (2) goede argumenten wat voor jou de belangrijkste reden is waarom afval op Aruba een probleem is.
- 3p 10 **Leg uit wat de relatie is tussen bodemverontreiniging en waterverontreiniging.**
- 2p 11 In 'Afval een kostbare zaak' worden verschillende mogelijkheden genoemd om de problemen met afval op te lossen. Eén van de oplossingen die genoemd wordt is het afval op een dump verbranden. Deze oplossing brengt echter ook nadelen met zich mee.
Noem twee (2) nadelen van het verbranden van afval.
- 4p 12 **Leg uit wat de problematiek is van kleinschaligheid en ruimtelijke ordening in relatie tot afval.**
- 2p 13 Een van de oplossingen om minder afval te produceren is recycling.
Noem twee (2) voordelen van producten die gerecycled kunnen worden.

- 2p 14 Naast recycling is er ook hergebruik.
Noem het verschil tussen recycling en hergebruik.
- 3p 15 Wanneer we het over afval en afvalproblemen hebben wordt het begrip duurzaamheid vaak genoemd.
Leg uit er bedoeld wordt met duurzaamheid en wat is de relatie met het milieu en afval.

Caribische Denkboek 4 en 5 mei

GESCHIEDENIS

- 1p 16 **De Tweede Wereldoorlog begon in:**
A. 1933
B. 1939
C. 1940
D. 1945
- 1p 17 Tussen mei en juli 1940 komen er honderden Engels soldaten naar Aruba en Curaçao. **Wat kwamen deze soldaten op Aruba doen?**
A. Beschermen van de Lago olieraffinaderij in San Nicolaas.
B. Beschermen van de regering zodat deze tijdens de oorlog door konden regeren.
C. Bewaken van Duitse Arubanen die in een kamp waren gevangengezet.
D. Bewaken van Prins Bernhard die een bezoek aan Aruba brengt.
- 1p 18 Alle post van en naar de eilanden werd opengemaakt. Op de afdeling cesuur werden alle brieven gelezen.
Noem één (1) reden waarom alle post open gemaakt en gelezen werd.
- 2p 19 Naast negatieve gevolgen die de Tweede Wereldoorlog had voor de Antillen waren er ook enkele positieve gevolgen.
Noem twee (2) positieve gevolgen die de Tweede Wereldoorlog had voor de Antillen.
- 4p 20 **Verklaar in je eigen woorden wat de relatie is tussen vrijheid en herdenken.**

- 4p 21 In Venezuela is er sprake van politieke onderdrukking.
Leg uit wat er bedoeld wordt met politieke onderdrukking en noem twee (2) gevolgen van de onderdrukking in Venezuela.
- 4p 22 In 1941 hield de Amerikaanse president Roosevelt een toespraak over vrijheid. Hij noemde vier vrijheden (Four Freedoms) die hij heel belangrijk vond. Ieder mens op de wereld zou ze moeten hebben om écht vrij te kunnen leven. Deze Four Freedoms zijn later opgenomen in de universele verklaring van de Rechten van de Mens (1948).
Noem de vier (4) vrijheden die president Roosevelt noemde in zijn toespraak.

Het Basisschoolboek hoofdstuk 7

NATUUR

- 2p 23 **Hoe noem je de groep die het vermogen heeft om organisch afvalmateriaal om te zetten in anorganische bestanddelen die weer door producenten opgenomen kunnen worden?**
- A. de alleseters
 - B. de consumenten
 - C. de reducenten
 - D. de producenten
- 2p 24 **Wat is het verschil tussen een virus en een bacterie?**
- A. Een virus is geen cel en kan overgedragen worden via contact met lichaamsvocht.
 - B. Een bacterie is een cel en wordt alleen overgedragen via huidcontact.
 - C. Een virus bevat geen erfelijk materiaal en is altijd ziekteverwekkend.
 - D. Een bacterie bevat geen erfelijk materiaal en kan ziekteverwekkend zijn.
- 2p 25 Het schema voor fotosynthese in figuur 3 moet met vijf begrippen worden aangevuld.

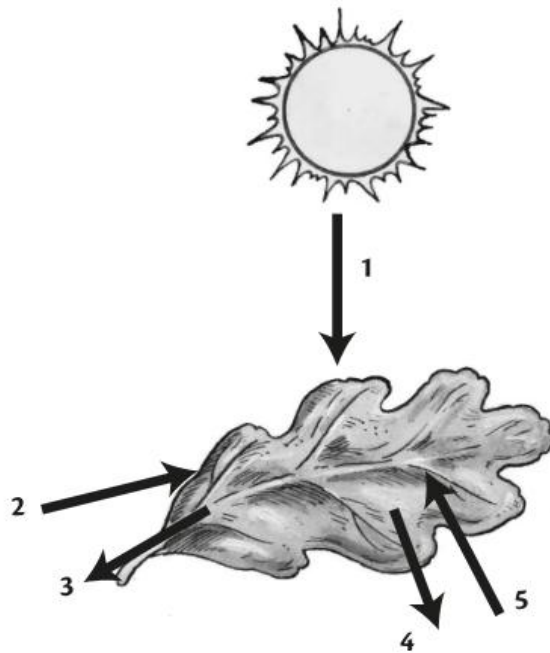

Fig. 3

Welke reeks van begrippen is juist? Tip: kijk goed naar de pijlen

- A. 1- licht, 2- glucose, 3- water, 4- zuurstof, 5- koolstofdioxide
- B. 1- licht, 2- glucose, 3- koolstofdioxide, 4- glucose, 5- zuurstof
- C. 1- licht, 2- koolstofdioxide, 3- glucose, 4- water, 5- zuurstof
- D. 1- licht, 2- water, 3- glucose, 4- zuurstof, 5- koolstofdioxide

2p 26 In de levenscyclus maakt de meeltor diverse stadia door via het metamorfoseproces.

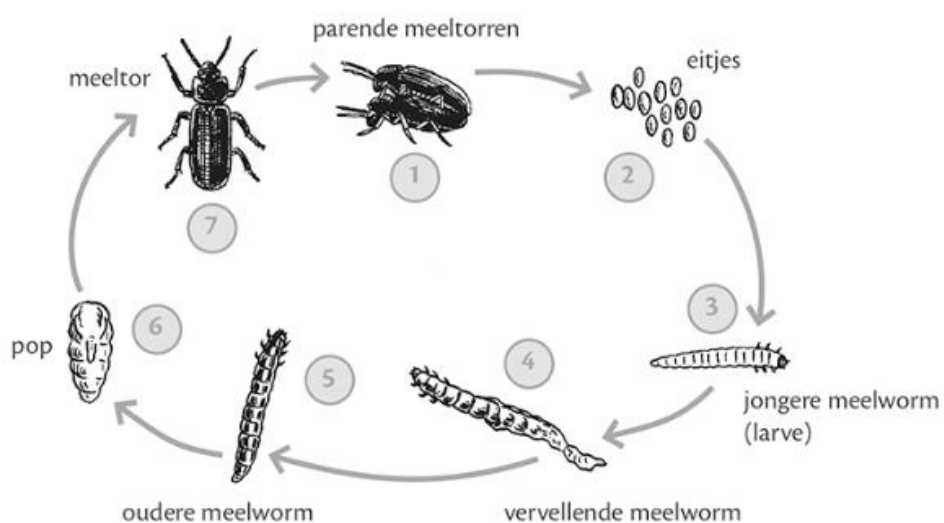

Fig. 4

We kunnen vier stadia onderscheiden. **In welke stadia vindt vooral de ontwikkeling plaats?**

- A. ei
- B. larve
- C. pop
- D. volwassen meeltor

2p 27 Bestuiving is een belangrijk moment tijdens de voortplanting bij zaadplanten. Een bekende bestuivingsvorm is zelfbestuiving.

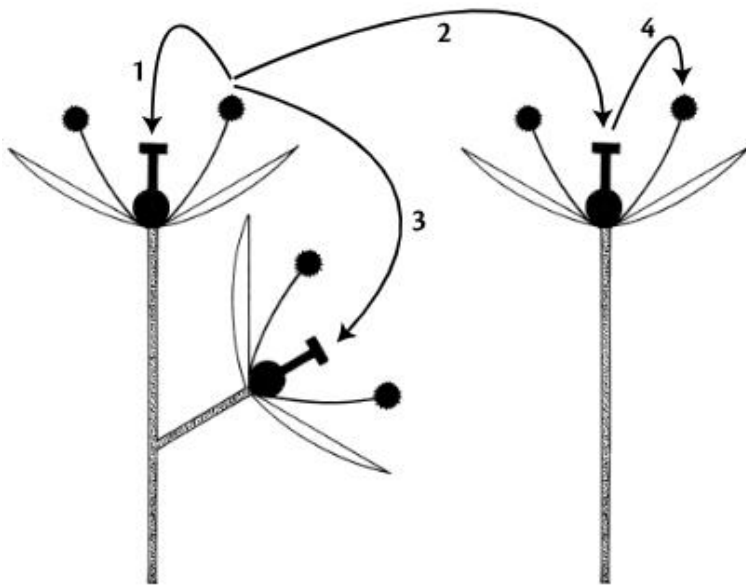

Fig. 5

Bij welke nummers in figuur 5 vindt zelfbestuiving plaats?

- A. 1 en 4
- B. 1 en 3
- C. 2 en 4
- D. 2 en 3

2p 28 Als je goed naar de buiklijn van zoogdieren kijkt, ontdek je verschillen die iets vertellen over de lengte van het darmkanaal (kort, middellang of lang). De lengte van het darmkanaal zegt iets over de moeite die het dier moet doen om zijn voedsel te verteren. Het maakt veel uit of je plantaardig of dierlijk voedsel moet verteren. We onderscheiden carnivoren, omnivoren en herbivoren.

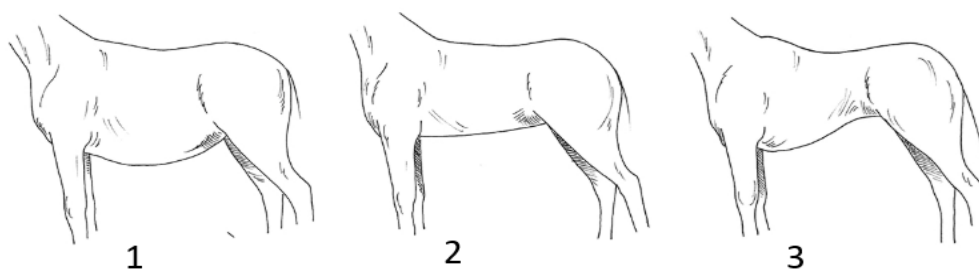

Fig. 6

Vul in: een vos is een ... en heeft buiklijn nummer

- A. Omnivoor; 2
- B. Carnivoor; 3
- C. Carnivoor; 2
- D. Herbivoor; 1

Het Basisschoolboek hoofdstuk 8
NATUURKUNDE & TECHNIEK

2p 29 Aldrick legt twee magneten naast elkaar zoals in figuur 7.

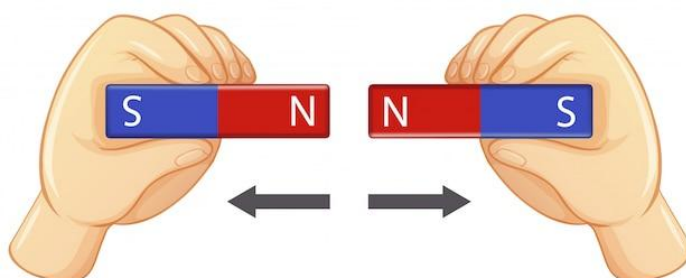

Fig. 7

Wat is het effect indien Aldrick de twee magneten zo dicht mogelijk bij elkaar brengt?

- A. Er gebeurt niks. Ze blijven op dezelfde plek.
- B. Ze trekken elkaar aan
- C. Ze stoten elkaar af

2p 30 De drie lampen A, B en C in de schakeling van figuur 8 hebben dezelfde weerstand.

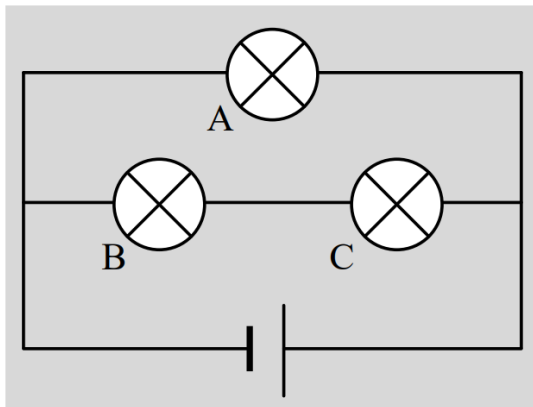

Fig. 8

Welke bewering is juist?

- A. De drie lampen A, B en C branden even fel.
- B. Lamp A brandt het felst, lamp B minder fel en lamp C het zwakst.
- C. Lamp A brandt het felst, lamp C minder fel en lamp B het zwakst.
- D. Lamp A brandt het felst, de twee lampen B en C branden even fel maar zwakker dan lamp A.

2p 31 Uit primaire lichtkleuren kunnen secundaire lichtkleuren worden gemaakt.

Welke kleuren vormen de secundaire kleuren?

- A. Oranje, groen en paars
- B. Magenta, geel & cyaan
- C. Blauw, magenta & geel
- D. Blauw, groen en rood

2p 32 Vleermuizen maken gebruik van geluid om hun weg en hun voedsel te vinden. Zo sturen ze geluid de ruimte in. Bij voedsel weerkaatst dit geluid naar de vleermuis terug. Zo neemt de vleermuis waar en kan hij hierop reageren.

Hoe heet dit verschijnsel?

- A. Echo
- B. Echografie
- C. Echolocatie
- D. Sonar

2p 33 Bij welke faseovergang verandert water van gas naar vloeibaar?

- A. Condenseren
- B. Smelten
- C. Verdampen

D. Sublimeren

- 2p 34 In Nederland kan het slootwater worden gebruikt om de landbouw van water te voorzien. Daarvoor maken ze in dit geval gebruik van een hefboom die met de voet bediend wordt, zie figuur 9. Een volle emmer oefent een kracht van 400 Newton.

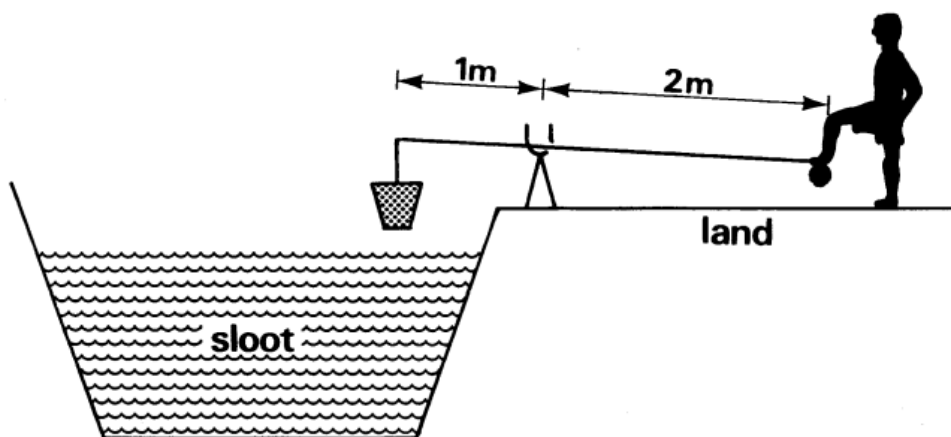

Fig. 9

Hoeveel kracht dient de man hierbij te gebruiken?

- A. De helft van 400 Newton
- B. Iets minder dan 400 Newton
- C. Precies 400 Newton
- D. Iets meer dan 400 Newton

~ * E I N D E * ~